11. Сидоренко, П. М. (2020). Вплив мілітаризованих програм на фізичну підготовку військовослужбовців. Військова освіта та наука, 8(2), 64-72.

References

1. Dobrovenko, V. P. (2019). Military fitness programs in the physical training of youth. Scientific Research in Sport, 12(3), 45-52.
2. Dozhenko, L. V., & Kosachenko, O. A. (2020). Analysis of the physical fitness of young men in the context of military service. Pedagogy and Psychology of Vocational Education, 10(1), 78-84.
3. Havryliuk, S. M. (2021). Psycho-emotional stability in conscription-age young men: The role of physical activity. Physical Culture and Health, 14(2), 112-118.
4. Ivanchenko, R. V., & Sydorenko, O. M. (2021). Comparison of traditional and military approaches to the physical training of servicemen. Physical Education, Sport and Health in Modern Society, 10(1), 45-52.
5. Ivanova, M. M. (2023). The impact of physical exercise on athletes' endurance. Physical Culture, Sport and the Nation's Health, 1(23), 45-50.
6. Kravchenko, I. V. (2018). Models of military training and their effectiveness in preparing youth for service in the Armed Forces of Ukraine. Physical Culture and Sport, 11(3), 78-84.
7. Krivdinchen, A. P. (2018). The impact of military training on the physical condition of youth. Modern Problems of Physical Education and Sport, 9(3), 90-96.
8. Lytvynenko, V. S. (2019). Psychological adaptation of servicemen to service conditions through military training. Psychology and Health, 12(1), 23-30.
9. Lytvynenko, Yu. I., & Makarenko, M. V. (2017). The methodology of military training in the preparation of young men for military service. Military-Sports Scientific Journal, 5(4), 34-40.
10. Makarenko, T. O. (2021). Adaptation of servicemen to physical loads through military programs. Scientific Notes of the National University of Physical Education and Sports of Ukraine, 14(2), 99-105.
11. Sydorenko, P. M. (2020). The impact of military programs on the physical training of servicemen. Military Education and Science, 8(2), 64-72.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.9(182).09
УДК: 796.062.4:355.237.3

Большаков О.О.
старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Військового інституту танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, https://orcid.org/0000-0002-2049-6678
Ткачук О.А.
старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків, https://orcid.org/0000-0002-0790-4104
Іщенко Є.А.
доцент кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків, https://orcid.org/0000-0001-9949-8598
Золочевський В.В.
кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків, https://orcid.org/0000-0002-0713-7435
Куцмус С.І.
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків, https://orcid.org/0009-0002-0669-6427
Гарбуз С.В.
старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків, https://orcid.org/0009-0007-9603-334X
Єрема Д.В.
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків, https://orcid.org/0000-0003-1008-7288

СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ ТАНКОВОГО ВВНЗ

Анотація. *У статті розглянуто зміст і структуру структурно-функціональної моделі формування професійно-особистісних якостей курсантів-танкістів вищого військового навчального закладу та визначено основні її компоненти. Дана модель формування важливих якостей фахівця танкових спеціальностей включає характеристику особистості випускника вищого військового навчального закладу танкового профілю, який повинен володіти необхідними важливими здібностями, а саме: приймати правильні рішення щодо самого себе та підлеглого особового складу; пригнічувати власну невпевненість; визначати характер та зміст своєї військово-професійної діяльності*

залежно від ситуації та умов виконання завдань сучасного бою; уявляти найбільш ефективні способи досягнення цілей військово-професійної діяльності; аналізувати результати своєї роботи.

Також у науковій праці висвітлено результати організації та проведення педагогічного експерименту, які свідчать про високу ефективність запропонованої структурно-функціональної моделі формування важливих професійно-особистісних якостей курсантів танкового вищого військового навчального закладу. Встановлено, що найбільш суттєві відмінності у випробовуваних експериментальної групи, порівняно з контрольною, відзначалися в розвитку сміливості, рішучості, наполегливості та самовладанні.

***Ключові слова**: курсанти, професійно-особистісні якості, модель, військово-професійна діяльність, танкісти, вищий військовий навчальний заклад.*

***Bolshakov O., Tkachuk O., Ishchenko Ye., Zolochevskyi V., Kutsmus S., Harbuz S., Yerema D.. Structural model of formation of professional and personal qualities of tank university cadets.** The article considers the content and structure of the structural and functional model of formation of professional and personal qualities of tank cadets in a higher military educational institution and identifies its main components. This model of formation of important qualities of a tank specialist includes a characteristic of the personality of a graduate of a higher military educational institution of tank profile, who must have the necessary important abilities, namely: to make the right decisions about himself and subordinate personnel; suppress his own uncertainty; determine the nature and content of his military professional activity depending on the situation and conditions of modern combat; imagine the most effective ways to achieve the goals of military and professional activity.*

The scientific work also highlights the results of the organization and conduct of the pedagogical experiment, which testify to the high efficiency of the proposed structural and functional model of formation of important professional and personal qualities of cadets of a tank higher military educational institution. It was found that the most significant differences in the experimental group compared to the control group were noted in the development of courage, determination, perseverance and self-control.

***Key words:** cadets, professional and personal qualities, model, military professional activity, tankers, higher military educational institution.*

Постановка проблеми. Досвід ведення бойових дій та виконання бойових завдань підрозділами і частинами танкових військ засвідчив наявність різноманітних типових умов бойової обстановки, в яких вони проводяться [1, 3].

Умови сьогодення, коли наша країна веде збройну боротьбу проти рф та сучасні бойові дії вимагають від випускників вищих військових навчальних закладів не тільки відповідної професійної підготовленості, але й прояву особистісних якостей – сміливості, рішучості, мужності, самовладання, самовідданості, ризикованості, взаємовиручки тощо [2, 6, 9]. Осторонь не залишаються і фахівці танкових спеціальностей.

Таким чином, в сучасній вищій військовій школі проблема вдосконалення процесу формування професійно-особистісних якостей у курсантів посідає особливе місце та вимагає у свою чергу пошуку тих засобів, які б забезпечили підтримання необхідного рівня бойової злагодженості та фізичної готовності до військово-професійної діяльності військовослужбовців ЗС України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Танкові війська становлять головну ударну силу СВ ЗСУ. Вони застосовуються переважно на головних напрямках для нанесення противнику потужних і глибоких ударів. Володіючи великою вогневу міць, надійний захист, високу рухливістю і маневреністю, танкові війська здатні найбільш повно використовувати результати вогневих ударів, у короткі терміни досягати кінцевих цілей бою та операції [2, 4].

Аналіз низки наукових робіт [5, 7] упродовж попередніх років вказує на зниження загального освітнього рівня абітурієнтів. Система їхньої підготовки в танкових ВВНЗ не дає змоги повною мірою розв'язувати завдання з формування професійно-особистісних якостей. Відгуки на випускників ВВНЗ танкових військ, бесіди з командирами військових частин показують, що багатьом молодим офіцерам в умовах професійної діяльності бракує самостійності, ініціативності та відповідальності в роботі [1, 2, 8]. Очевидний дефіцит психолого-педагогічних знань, уміння навчати і виховувати підлеглих. Усе це негативно впливає на результати діяльності випускників танкових спеціальностей.

Таким чином, формування професійно-особистісних якостей у курсантів ВВНЗ є важливим практичним завданням, яке потребує наукового обґрунтування та вирішення. Тим часом, робіт присвячених аналізу специфіки формування професійно-особистісних якостей у курсантів танкових військ практично немає. У науковій літературі не знайшли свого відображення питання, пов'язані з обґрунтуванням умов для ефективного формування особистісних і професійних якостей у курсантів ВВНЗ танкових військ. Досі не виявлено найцінніших професійно-особистісних особистісних якостей офіцерів-танкістів, необхідних їм для ефективної військово-професійної діяльності; не розроблено структурно-функціональної моделі формування цих якостей.

Мета дослідження – розробити та обґрунтувати структурно-функціональну модель формування важливих професійно-особистісних якостей курсантів танкового ВВНЗ.

Матеріал і методи. Під час дослідження було використано комплекс наукових методів дослідження – аналіз науково-методичної та спеціальної літератури, опитування, бесіда з військовослужбовцями, які приймали безпосередню участь у бойових діях, педагогічний експеримент.

Для виявлення найцінніших професійно-особистісних якостей випускника танкового ВВНЗ, було проведено опитування 77 науково-педагогічних працівників Військового інституту танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Проведені дослідження засвідчили, що джерелами формування професійно-особистісних якостей у курсантів виступають такі методи і засоби навчальної діяльності, які забезпечують активність на окремих етапах навчального процесу. Орієнтуючись на це положення, ми розробили та запропонували структурно-функціональну модель формування професійно-особистісних якостей у курсантів танкового вишу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В результаті проведення дослідження встановлено, що на початковому етапі виявлено найцінніші професійно-особистісні якості випускника танкового ВВНЗ, які необхідні для ефективної професійної діяльності, а також проведено класифікація цих якостей. Проведене дослідження свідчить, що без цілеспрямованого формування професійно-особистісних якостей у курсантів, досягнення необхідних професійних знань, умінь, навичок відбувається повільно і явно недостатньо.

Проведені дослідження з опитування науково-педагогічних працівників ВІТВ засвідчили, що джерелами формування професійно-особистісних якостей у курсантів виступають такі методи і засоби навчальної діяльності, які забезпечують активність на окремих етапах навчального процесу. Орієнтуючись на це положення, ми розробили та запропонували структурно-функціональну модель формування професійно-особистісних якостей у курсантів танкового вишу.

Дана модель включає характеристику особистості випускника танкового профілю, яка повинна володіти необхідними здібностями, а саме: приймати правильні рішення щодо самого себе та підлеглого особового складу; придушувати власну невпевненість; визначати характер, зміст, аналіз результатів своєї професійної діяльності залежно від ситуації; уявляти ефективні цілі військово-професійної діяльності

У цій моделі визначено професійно-особистісні якості, необхідні для практичної реалізації зазначених здібностей, методичні прийоми, форми, а також способи формування цих якостей у процесі навчання курсантів у Військовому інституті танкових військ (рис. 1).

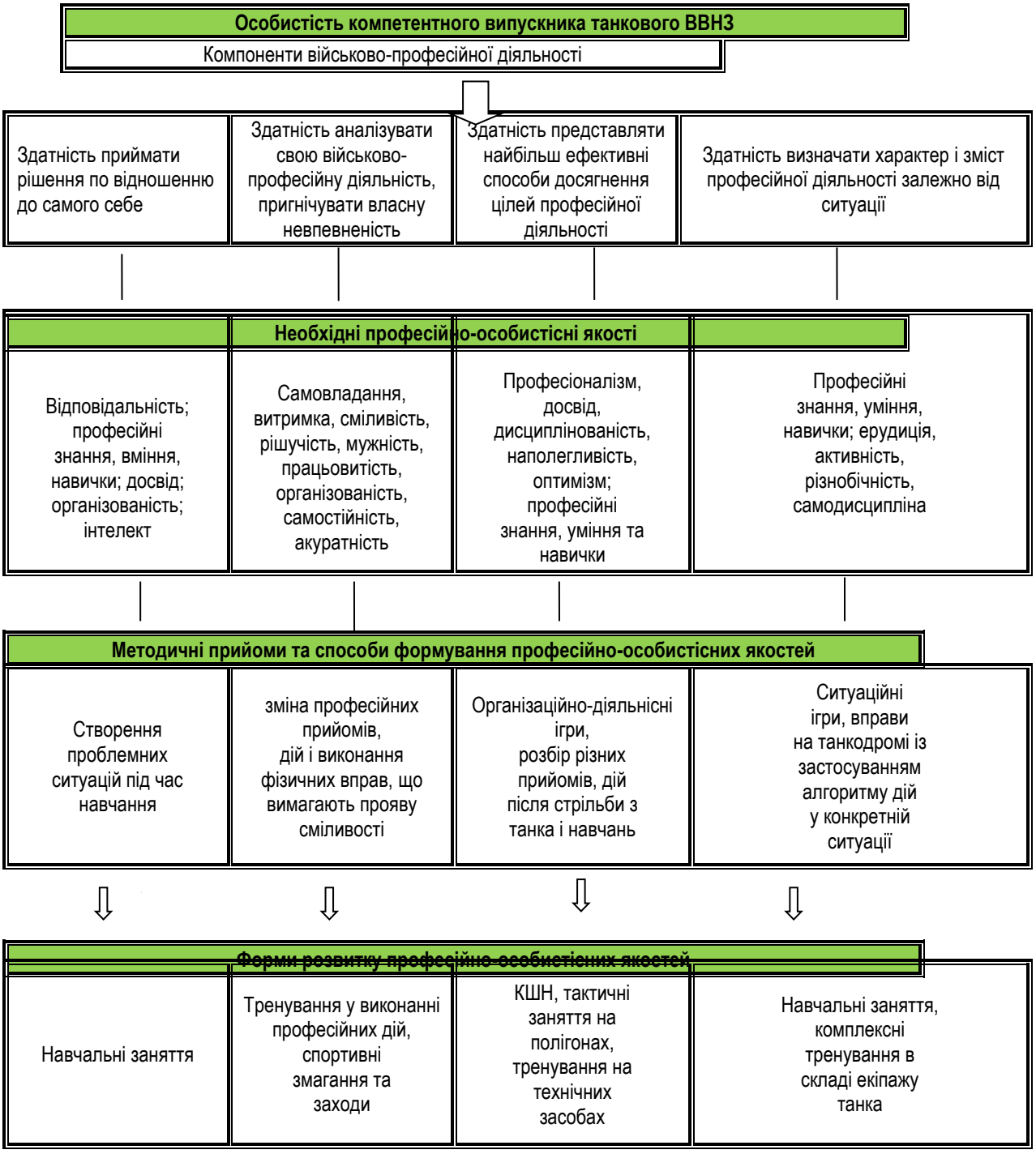

Рис. 1. Структурно-функціональна модель формування професійно-особистісних якостей курсантів ВВНЗ

Результати педагогічного експерименту та завершальний етап дослідження ефективності розробленої структурно-функціональної моделі формування професійно-особистісних якостей курсантів ВВНЗ свідчать про високу моделі. Кількість респондентів, які досягли високого рівня розвитку професійно-особистісних якостей наприкінці педагогічного експерименту становила в ЕГ – 26%, а в КГ – 24%; середнього – 58% і 41%; низького - 16% і 35% відповідно.

Найсуттєвіші відмінності у курсантів експериментальної групи у порівнянні з контрольною відзначалися в розвитку сміливості, рішучості, наполегливості та самовладання. Об'єктивним показником високої ефективності розробленої структурно-функціональної моделі формування професійно-особистісних якостей у курсантів ВІТВ стали результати виконання комплексних професійних завдань респондентів сформованих груп під час тактичних занять на танкодромі та командно-штабних навчаннях. Результати виконання комплексних професійних завдань курсантів ЕГ були значно кращими, ніж у курсантів КГ.

Висновки. Отже, проведене нами дослідження свідчить про високу ефективність розробленої структурно-функціональної моделі формування професійно-особистісних якостей у курсантів-танкістів.

Література

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Ч. ІІІ. (взвод, відділення, екіпаж). К. : Командування Сухопутних військ ЗС України, 2016. 224 с [Ukrainian].
2. Карпінський Р.О та ін. Теоретичні основи організації фізичної підготовки командирів танкових підрозділів сухопутних військ Збройних сил України URI: http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/34562. Date: 2024 [Ukrainian].
3. Одеров АМ., Одерова ОВ., Лещінський ОВ., Бабич МО. та ін. Якість військово-професійної підготовки курсантів – як складова успішного виконання спеціальних завдань. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. 2023;3(161):131-135. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03(161).30) [Ukrainian].
4. Петрачков О. Аналіз взаємозв'язку між фізичною та професійною підготовленістю у військовослужбовців різних військових спеціальностей. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2007; 4: 67-69 [Ukrainian].
5. Oderov A., Kuznetsov M., Pohrebniak D., Indyka S., Bielikova N. Analysis of the level of physical fitness of cadets of the Military College of Sergeants at the stage of primary. Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe. 2022; 5(1): 93-102 http://dx.doi.org/10.16926/sit.2022.01.05 [Poland].
6. Oderov A., M.Korchagin, S.Romanchuk, et.al. Correlation of Physical Fitness and Professional Military Training of Servicemen. SportMont Journal. 2020; 18(2): 79-82. http://dx.doi.org/10.26773/smj.200612 [Montenegro].
7. Romanchuk S., Nebozhuk O., Oderov A., Lesko O., Pylypchak I. et.al. Analysis of the dynamics of physical development of cadets as a result of the application of crossfit equipment. Slobozhansky scientific and sports bulletin. 2022; 26 (4): 133-140. https://doi.org/10.15391/snsv.2022-4.006 [Ukrainian].
8. Tychyna I., Oderov A., S.Romanchuk, Ponomarov et.al. Impact Of Military-Applied Sports On Cardiorespiratory Indicators Of Cadets In Military Higher Education Institutions. Journal of Physical Education and Sport, 2024; 24 (2): 338-345. https://doi.org/10.7752/jpes.2024.02040 [Romania].
9. Tychyna I., Romanchuk S., Anokhin E., Oderov A., S.Homanyuk et.al. (2020). The impact of mass sports work in educational institution on the formation of cadets' value attitude towards the physical education. SportMont Journal. Vol. 18 (1). pp. 81-86. http://dx.doi.org/10.26773/smj.200214 [Montenegro].

References

1. Boiovyi statut mekhanizovanykh i tankovykh viisk Sukhoputnykh viisk Zbroinykh Syl Ukrainy [The Combat Statute of the Mechanized and Tank Troops of the Land Forces of the Armed Forces of Ukraine]. Ch. III. (vzvod, viddilennia, ekipazh). K. : Komanduvannia Sukhoputnykh viisk ZS Ukrainy, 2016. 224. [Ukrainian].
2. Karpinskyi R.O ta in. Teoretychni osnovy orhanizatsii fizychnoi pidhotovky komandyriv tankovykh pidrozdiliv sukhoputnykh viisk Zbroinykh syl Ukrainy [Theoretical foundations of the organization of physical training of commanders of tank units of the armed forces of Ukraine] URI: http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/34562. Date: 2024 [Ukrainian].
3. Oderov A., Oderova O., Leshchinskyi O., Pervachuk O., Babych M. ta in. (2023). Yakist viiskovo-profesiinoi pidhotovky kursantiv – yak skladova uspishnoho vykonannia spetsialnykh zavdan [The quality of military professional training of cadets as a component of successful performance of special tasks]. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova, 3(161), 131-135. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03(161).30) [Ukrainian].
4. Petrachkov O. Analiz vzaiemozviazku mizh fizychnoiu ta profesiinoiu pidhotovlenistiu u viiskovosluzhbovtsiv riznykh viiskovykh spetsialnostei [Analysis of the relationship between physical and professional fitness in military personnel of different military specialties.]. Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu. 2007; 4: 67-69 [Ukrainian].
5. Oderov A., Kuznetsov M., Pohrebniak D., Indyka S., Bielikova N. (2022). Analysis of the level of physical fitness of cadets of the Military College of Sergeants at the stage of primary. Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe, 5(1), 93-102 http://dx.doi.org/10.16926/sit.2022.01.05 [Poland].
6. Oderov A., M.Korchagin, S.Romanchuk, et.al. Correlation of Physical Fitness and Professional Military Training of Servicemen. SportMont Journal. 2020; 18(2): 79-82. http://dx.doi.org/10.26773/smj.200612 [Montenegro].
7. Romanchuk S., Nebozhuk O., Oderov A., Lesko O., Pylypchak I. et.al. (2022). Analysis of the dynamics of physical development of cadets as a result of the application of crossfit equipment. Slobozhansky scientific and sports bulletin, 26(4), 133-140. https://doi.org/10.15391/snsv.2022-4.006 [Ukrainian].

8. Tychyna I., Oderov A., S.Romanchuk, Ponomarov et.al. (2024). Impact Of Military-Applied Sports On Cardiorespiratory Indicators Of Cadets In Military Higher Education Institutions. Journal of Physical Education and Sport, 24(2), 338-345. https://doi.org/10.7752/jpes.2024.02040 [Romania].

9. Tychyna I., Romanchuk S., Anokhin E., Oderov A., S.Homanyuk et.al. (2020). The impact of mass sports work in educational institution on the formation of cadets' value attitude towards the physical education. SportMont Journal. Vol. 18 (1). pp. 81-86. http://dx.doi.org/10.26773/smj.200214 [Montenegro].

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.9(182).10
УДК 796.015.4:796.325

Вовченко І.І.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка
https://orcid.org/0000-0001-5267-462X
Шаверський В.К.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка
https://orcid.org/0000-0002-5054-0959

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ В УПРАВЛІННІ ТРЕНУВАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

Анотація. *Інноваційні технології у спорті відіграють важливу роль у розвитку та підвищенні ефективності тренувань, поліпшенні спортивних результатів, а також оптимізації змагальної діяльності. Впровадження інновацій у волейболі дозволяє підвищити якість технічної підготовки спортсменів. Виконання технічних прийомів у волейболі (виконання верхньої подачі в стрибку, блокування, атакуючий удар та інші) вимагає прояву координаційних здібностей спортсменів. Дослідження результативності атакуючих ударів є важливою складовою удосконалення процесу спортивного тренування волейболістів.*

Мета статті – підвищити ефективність навчально-тренувального процесу з використанням інноваційних засобів для удосконалення атакуючих дій волейболістів.

Результати педагогічного експерименту доводять високу ефективність запропонованих інноваційних засобів в тренувальному процесі волейболістів. Після завершення педагогічного експерименту спортсмени, що входили до складу експериментальної групи, мали достовірно вищий показник в тестуванні таких показників: атакуючого удару із зони 4 і 2; верхньої прямої подачі м'яча в стрибку; стрибка у довжину з місця; стрибка у висоту з місця; кидок м'яча 2 кг двома руками із за голови сидячи.

Ключові слова: *інноваційні технології, волейбол, атакуючий удар, результативність*

Vovchenko Inna, Shaverskyi Victor. Using innovative means in the management of the training process for volleyball players. *Innovative technologies in sports play a crucial role in the development and improvement of training efficiency, enhancing athletic performance, and optimizing competitive activity. The introduction of innovations in volleyball allows for improving the technical skills of athletes. Performing technical elements in volleyball (such as jump serves, blocking, attacking hits, and others) requires athletes to exhibit coordination abilities. Research on the effectiveness of attacking hits is an essential component of refining the volleyball players' training process.*

Objective of the article – to increase the effectiveness of the training process by using innovative tools to enhance volleyball players' attacking actions.

The results of the pedagogical experiment demonstrate the high effectiveness of the proposed innovative tools in the training process for volleyball players. After completing the pedagogical experiment, athletes in the experimental group showed significantly higher scores in testing the following indicators: attacking hits from zones 4 and 2; jump serves with a straight trajectory; standing long jumps; standing vertical jumps; and a seated overhead two-handed throw of a 2 kg ball.

Keywords*: innovative technologies, volleyball, attacking hit, effectiveness.*

Постановка проблеми. Інноваційні технології у спорті відіграють важливу роль у розвитку та підвищенні ефективності тренувань, поліпшенні спортивних результатів, а також оптимізації змагальної діяльності. Впровадження інновацій у волейболі дозволяє підвищити якість технічної підготовки спортсменів. Найбільш із поширених методів контролю за рухами командної гри спортсменів під час тренувальних занять та змагальної діяльності є фото- та відеозйомки. Виконання технічних прийомів у волейболі (виконання верхньої подачі в стрибку, блокування, атакуючий удар та інші) вимагає прояву координаційних здібностей спортсменів. Дослідження результативності атакуючих ударів є важливою складовою удосконалення процесу спортивного тренування волейболістів.

Аналіз літературних джерел. Здатність точно відтворювати і спрямовано змінювати швидкісно-силові і просторово часові характеристики рухів значно визначають рівень спортивних досягнень у будь-якому виді спорту [7; 11; 12]. У дослідженнях науковців відзначається, що у структурі стрибучості волейболістів окрім вибухової сили і швидкості руху, ритм руху є важливим складником [1; 4; 6; 8]. Порушення ритму в окремій фазі стрибка призводить до неефективного виконання рухової дії. У передачах м'яча різної висоти розбіг у виконанні атакуючих ударів має певні особливості для